

اگر بخواهی یقہات را رها می کند

رفتار مناسب با دانش آموز خجالتی

دکتر نیره شاه محمدی

دکتر نیره شاه محمدی

کلیدواژه‌ها: دانش آموز خجالتی، شهامت، گفت و گو

اشاره

یکی از اهداف نظام آموزشی تربیت دانش آموزانی با هویت، خودباور، دارای اعتماد و عزت نفس می باشد. این امر حاصل تلاش و توفیق شخص و تا حدودی متأثر از شرایط اجتماعی است و نقش معلم توجه به تفاوت های فردی و زمینه سازی تکوین و تعالی این جنبه های انسانی در دانش آموزان می باشد، (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۰) با این وجود همواره در کلاس درس دانش آموزانی هستند که از برقراری ارتباط با آموزگار و دیگر دانش آموزان امتناع می ورزند و به عبارت دیگر گوشه گیر و خجالتی هستند.

اجتماعی، احساس ناراحتی و اضطراب می‌کنند، در مقایسه با هم‌کلاسی‌هایشان در کلاس غیرفعال‌اند و از نظر آموزشی و اجتماعی رفتار مناسبی ندارند، اما نسبت به دیگر دانش‌آموزان آرام‌ترند، از انجام کار با دیگران سرباز می‌زنند و ایجاد دردسر و مشکل نمی‌کنند. همین رفتارها باعث می‌شود دیرتر شناخته شوند. در نتیجه، تشخیص و شناخت آن‌ها به تأخیر می‌افتد و مشکل زمانی بروز می‌کند که کار درمانی سخت‌تر و وضعیت دانش‌آموز حادث‌تر شده است.

کار در گروه چاره‌ی کار است

روش‌های متعددی برای کمک به این دسته از دانش‌آموزان وجود دارد. آموزگار می‌تواند در گروه‌های کوچک به آن‌ها مسئولیت بدهد، آن‌ها را به برقراری ارتباط با دیگران تشویق کند، در پخش کردن برگه‌های دانش‌آموزان از آن‌ها کمک بگیرد و زمینه‌ی بحث و گفت‌وگو آن‌ها را در گروه‌های کوچک فراهم کند.

مشارکت دانش‌آموزان در برنامه‌ی آموزگار، ایجاد فرصت‌هایی برای بازی کردن این دانش‌آموزان با بچه‌های کوچک‌تر، کمک خواستن از گروه برای وارد کردن بچه‌های گوشه‌گیر در کارهای گروهی و نیز مشغول کردن آن‌ها در فعالیت‌های رقابتی در گروه‌های کوچک کلاسی، ایجاد تغییر محیط اجتماعی مثل نشاندن آن‌ها در میان هم‌کلاسی‌های مهربان و واگذاری آن‌ها به یک نفر یا یک گروه کوچک، و تشویق یا اتخاذ تدابیری برای افزایش جوابگویی این دانش‌آموزان، از دیگر روش‌های درمانی است.

یکی دیگر از راه‌های درمان کم‌رویی و خجالتی بودن، بالابردن شهامت در این دانش‌آموزان است. آموزگار می‌تواند مسئولیت‌های در خور توان به او بدهد. فرد کم‌رو را با افرادی که از آن‌ها کمتر خجالت می‌کشد تنها بگذارد و آن‌ها را تشویق به تبادلات علمی کند. به بیرون رفتن و ملاقات مردم، انجام دادن فعالیت‌هایی که اطرافیان آن‌ها را گاهی خطرناک می‌پندارند، می‌تواند در درمان کم‌رویی مؤثر باشد.

منابع

1. Orang, Carolyn. (2009) 25 biggest mistakes teachers make and how to avoid them. / Carolyn Orange. -2nd ed, Corwin Press, Sage.

دانش‌آموز خجالتی فردی است که تنها در گوشه‌ای از کلاس درس یا مدرسه می‌نشیند و از سایر هم‌کلاسی‌های خود دوری می‌کند. یک دانش‌آموز ممکن است به دلایل مختلف مانند ترس از عکس‌العمل‌هایی از قبیل مورد حمله واقع شدن، نادیده گرفته شدن، یا مورد تمسخر قرار گرفتن، نتواند با همسالان خود و دانش‌آموزان دیگر ارتباط برقرار سازد. همچنین ناتوانی دانش‌آموز از فراگرفتن مهارت‌های مورد نیاز برای برقرار کردن ارتباط متقابل با افراد هم‌سن و سال خود می‌تواند از دیگر دلایل گوشه‌گیری دانش‌آموز محسوب شود.

دانش‌آموزی که در جمع به سختی حاضر شده به دلیل گوشه‌گیری ناشی از ضعف شخصیتی و خود کم‌بینی نمی‌تواند به‌طور شفاهی با دیگران ارتباط داشته باشد، خود را کنار کشیده و میدان گفت‌وگو و تبادل نظر را به دیگران می‌سپارد، از بازگویی عقاید خود وحشت دارد و دچار مشکل می‌باشد. اما برخورد مناسب با این دسته از دانش‌آموزان کدام است؟

تجربه‌ی من با این دانش‌آموزان

در یکی از روزهای سال اول تدریسم، یکی از تکالیفی که به دانش‌آموزان محول کرده بودم، پیدا کردن اطلاعات مرتبط با موضوع درس (دوزیستان) و ارائه‌ی گزارشی از آن در جلوی کلاس بود. هنگامی که از یک دانش‌آموز خواستم به جلو بیاید و گزارش خود را ارائه دهد، در کمال تعجب او شانه‌هایش را بالا انداخت و گفت که نمی‌خواهد به جلوی کلاس بیاید. درخواست خود را تکرار کردم اما او حاضر نشد این کار را انجام دهد. عصبانی شدم. فکر کردم دانش‌آموزم لجبازی می‌کند. بی‌توجه به علت رفتارش، سر او داد کشیدم. این کار باعث شد دانش‌آموز شروع به گریه کند و کنترل کلاس از دست من خارج شود. در حالی که نمی‌دانستم دانش‌آموزم از ایستادن در مقابل دیگران هراس داشت.

بعدها دریافتم، آموزگار با تجربه هیچ‌گاه امتناع دانش‌آموز را از جلوی کلاس آمدن، به حساب لجباز بودن او نمی‌گذارد. عوامل زیادی مانند ترس از شکست، ترس از افراد ناشناس و ترس از اشتباه، به کم‌رویی دانش‌آموز منجر می‌شوند. آموزگار آگاه می‌داند که برخورد نامناسب باعث می‌شود چنین دانش‌آموزانی هیچ‌گاه نتوانند بر ترس خود غلبه کنند و این امر به منزوی‌تر شدن و افت عملکرد تحصیلی آن‌ها می‌انجامد.

کودکان خجالتی با ورود به مدرسه و قرار گرفتن در محیط